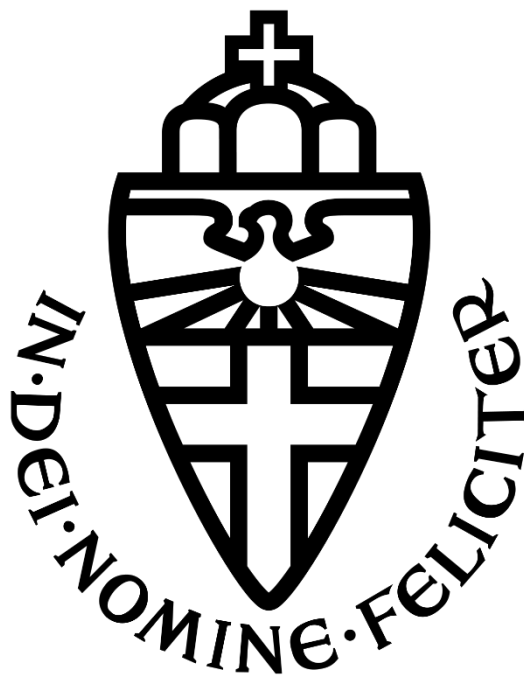

Het gebruik van taalintensiveerders in online reacties op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers

(The use of intensifiers in online comments addressed to male and female opinion makers)

Radboud Universiteit Nijmegen | Bachelorscriptie CIW | 7 juni 2019

Bachelor Communicatie- en Informatiewetenschappen

Student: Daphne van Dijk

Studentnummer: s4776127

E-mailadres: d.vandijk@student.ru.nl

Aantal woorden: 7200

Eerste beoordelaar: dr. H.W.M. Giesbers

Tweede beoordelaar: dr. J.M.A. Hornikx

Samenvatting

Deze studie beoogt licht te werpen op de toon van online discussies en mogelijke verschillen in de manier waarop mannelijke en vrouwelijke opiniemakers bejegend worden in online reacties. Een casestudie van Lehtonen (2013) liet immers zien dat het erop lijkt dat er agressiever en negatiever gereageerd wordt op vrouwelijke opiniemakers. Een dergelijk felle bejegening kan tot uitdrukking komen door middel van geïntensiveerd taalgebruik. Voor deze studie is daarom de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *In hoeverre is er een verschil in de hoeveelheid en de aard van taalintensiverende middelen in online reacties op het standpunt van een man, resp. een vrouw?*.

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is er een corpusonderzoek uitgevoerd waarbij de focus lag op het sentiment van online reacties, de hoeveelheid taalintensiverende middelen en de verschillende typen taalintensiveerders in online reacties. In het corpus werden online reacties opgenomen die onder artikelen stonden van mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Deze online reacties zijn vervolgens geanalyseerd door middel van een analysemodel dat grotendeels gebaseerd was op het werk van Liebrecht (2015). Uiteindelijk waren er acht categorieën intensiverders waaronder alle taalintensiveerders uit het corpus konden worden onderverdeeld. Daarnaast is dus ook het sentiment van de reacties (positief of negatief) gecodeerd.

De corpusanalyse heeft aangetoond dat online reacties vaker negatief dan positief van aard zijn, maar dat dit niet significant verschilt op basis van het geslacht van de opiniemaker. Ook het totaal aantal taalintensiveerders in online reacties verschilt niet significant tussen beide geslachten. Bovendien blijkt geen enkel type taalintensiveerder significant vaker of minder vaak voor te komen in online reacties op vrouwen dan in online reacties op mannen. Er is op basis van deze resultaten dus geen gefundeerde reden om aan te nemen dat vrouwelijke opiniemakers agressiever en/ of negatiever bejegend worden in online reacties dan hun mannelijke collega's.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Theoretisch kader	4
1.2.1 Online discussies.....	4
1.2.2 Vrouwelijke opiniemakers	6
1.2.3 Stilistische middelen: taalintensiteit	6
1.2.4 Categorisering van taalintensiveerders	8
1.2.5 Het sentiment van online reacties	9
1.3 Centrale vraagstelling.....	9
2 Methode	10
2.1 Materiaal.....	10
2.2 Procedure.....	11
2.3 Statistische toetsing	15
3 Resultaten.....	16
3.1 Het sentiment.....	16
3.2 Totaalaantal intensiveerders	16
3.3 Typen taalintensiveerders.....	18
4 Conclusie en Discussie	19
4.1 Implicaties	23
Bibliografie	24
Bijlage A. Voorbeeldanalyses.....	28

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De enorme groei van online informatietechnologieën heeft ervoor gezorgd dat er tegenwoordig steeds vaker gebruik wordt gemaakt van online informatiebronnen in plaats van de traditionele offline bronnen (Houston, Hansen, & Nisbett, 2011). Daardoor zijn online discussies in comment secties bovendien de normaalste zaak van de wereld geworden. Het internet stelt namelijk iedereen in staat om deel te nemen aan actuele discussies over uiteenlopende onderwerpen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de jaarlijks terugkerende Zwarte Piet-discussie of het tegenwoordig alom bekende #metoo-debat.

Een onderzoek van Purcell, Rainie, Mitchell, Rosenstiel en Olmstead (2010) liet zien dat 25% van de internetgebruikers minimaal een keer heeft gereageerd op een online artikel. Wetenschappers beschouwen daarom het reageren op online artikelen als een van de meest populaire vormen van online participatie (Ziegele, Breiner, & Quiring, 2014). Tegenwoordig weten online nieuwsmedia circa 52% van de Nederlanders te bereiken (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2017). Online informatiebronnen worden dus op grote schaal gebruikt en spelen daardoor een belangrijke rol in de Nederlandse maatschappij.

Discussies die plaatsvinden op online platformen, lijken vaak al snel te leiden tot een sterk verhitte toon (Coe, Kenski, & Rains, 2014). Wetenschappers vermoeden dat de betrekkelijke anonimiteit op online platformen hiervan de oorzaak is (Lehtonen, 2013; McCluskey & Hmielowski, 2011). Wat in ieder geval zeker lijkt te zijn, is dat online discussies een opmerkelijke dynamiek creëren en dat ze een belangrijke rol spelen in het maatschappelijke debat over uiteenlopende thema's. Een onderzoek van Von Sikorski (2016) toonde immers aan dat online reacties de opinievorming over thema's kan beïnvloeden. Dit betekent dat mensen zich daadwerkelijk laten beïnvloeden door online reacties. Dit alles maakt het fenomeen 'online discussies' een erg interessant en actueel onderzoeksthema.

Deze studie beoogt inzicht te geven in mogelijke verschillen in de manier waarop taalintensiverende middelen worden gebruikt in online reacties op artikelen van mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Een casestudie van Lehtonen (2013) liet namelijk zien dat het erop lijkt dat er feller gereageerd wordt op vrouwelijke opiniemakers. Een dergelijk krachtige bejegening kan volgens Schellens (2013) tot uitdrukking komen door middel van geïntensiveerd taalgebruik. Concreet wetenschappelijk bewijs voor een verschil in de manier waarop mannelijke en vrouwelijke opiniemakers bejegend worden, ontbreekt echter nog doordat er in de studie van Lehtonen (2013) geen vergelijking is gemaakt met een mannelijke opiniemaker. Dit onderzoek beoogt daarom door middel van een corpusstudie te achterhalen of en zo ja, in hoeverre vrouwelijke deelnemers aan online discussies daadwerkelijk anders bejegend worden dan mannelijke deelnemers, uitgedrukt in taalintensiverende middelen.

1.2 Theoretisch kader

1.2.1 Online discussies

Tot enkele jaren geleden was een brief aan de redacteur van een krant de enige vorm van *user-generated content* binnen de journalistiek, maar tegenwoordig is er sprake van een ware overvloed aan feedback van lezers door middel van online reacties (Reich, 2011). Online reacties vertegenwoordigen volgens Reich (2011) een nieuwe fase in de evolutie van online participatie, en steeds meer mensen willen hun opinie op deze manier laten horen. Het is immers ook kinderlijk eenvoudig om deel te nemen aan een online discussie doordat het weinig inspanningen en vaardigheden vereist.

Online reacties kunnen volgens Ruiz et al. (2011) worden gezien als de hedendaagse uitwerking van de achttiende-eeuwse cafés die de *public sphere* hebben gesticht. Hier vonden discussies plaats waarbij burgers in alle vrijheid hun mening konden uiten zonder dat hierbij beperkingen werden opgelegd door de aanwezigheid van een autoriteit (Habermas, Lennox, & Lennox, 1974). Online discussies kennen dus een grote overeenkomst met de *public sphere*. In de online wereld kunnen burgers immers ook in alle vrijheid hun mening laten horen.

Desondanks beweren veel wetenschappers dat de *public sphere* niet te vergelijken valt met online discussies. Zo is er volgens Boeder (2005) in online discussies geen sprake van een duidelijke scheiding tussen privésferen en publieke sferen, terwijl dit bij de *public sphere* wel het geval was. In de *public sphere* behoorden mensen zich namelijk te ontdoen van alle persoonlijke belangen wanneer zij deelnamen aan een discussie (Habermas et al., 1974). In online discussies is er over het algemeen geen sprake van consensus en compromissen (Papacharissi, 2004). Mensen discussiëren online dus niet vanuit een algemeen belang, en dat was volgens Boeder (2005) wel het geval in de *public sphere*.

Online reacties lenen zich daarentegen wel uitstekend voor een meer informele en spontane discussie, en dit gebeurt meestal door mensen die zich verschuilen achter de anonimiteit van een zelfbedachte *screen name* (Reich, 2011). Opvallend is dat online discussies vaak gekenmerkt lijken te worden door onbeleefdheid en hufterig gedrag (Trilling, Bos, Van Rensburg, & De Groot, 2016). Ook het onderzoek van Santana (2013) toonde aan dat online reacties vaak hatelijke uitdrukkingen bevatten. Vooral wanneer artikelen gaan over gevoelige kwesties, zoals religie en conflictsituaties, hangt dit vaak samen met een agressievere toon van de online reacties (Reich, 2011).

De betrekkelijke anonimiteit op online platformen zou volgens wetenschappers de oorzaak zijn van dit hufterig gedrag doordat het een ontremmend effect heeft op mensen (McCluskey & Hmielowski, 2011; Santana, 2013). Dit betekent dat mensen zich in online discussies in minder mate houden aan hun waarden en normen doordat zij online minder sociale druk ervaren dan offline (McCluskey & Hmielowski, 2011). Dit is volgens Boeder (2005) dan ook een belangrijk argument waarom de *public sphere* niet één-op-één vergeleken kan worden met online discussies. Bovendien zorgt de anonimiteit er volgens McCluskey en Hmielowski (2011) voor dat extremere opinies zich eenvoudiger kunnen verspreiden en zich daardoor ook sneller vermenigvuldigen. Kortom, anonimiteit lijkt een bepalende factor te zijn voor de toon van online discussies.

Online discussies hebben dus een uniek karakter en brengen een opvallende dynamiek met zich mee. Ze worden gekenmerkt door agressiviteit, beledigingen en pogingen tot vernedering, maar zijn tegelijkertijd ook erg belangrijk in een democratie (Benson, 1996). Ze dienen volgens Benson (1996) als een unieke mogelijkheid om gratis en zonder barrières deel te nemen aan een forum waar zeer uiteenlopende opvattingen aan het licht kunnen komen. Dit is zeer gunstig omdat een actieve deelname aan publieke discussies essentieel is voor een goedwerkende democratie (Strömbäck, 2005).

1.2.2 Vrouwelijke opiniemakers

Een casestudie van Lehtonen (2013) liet zien dat een vrouwelijke opiniemaker vaak persoonlijk wordt aangevallen in online reacties. Bovendien toonde het onderzoek van Citron (2009) aan dat vrouwen en sociale minderheden in het dagelijks leven relatief vaak het doelwit zijn van negatief commentaar. Daarnaast is aangetoond dat vrouwen over het algemeen minder vaak als publieke intellectuelen worden beschouwd dan mannen (Lehtonen, 2013; Leathwood, 2013). Dit onderzoek beoogt daarom te achterhalen of vrouwelijke deelnemers aan online discussies inderdaad anders bejegend worden dan mannelijke deelnemers. In het onderzoek van Lehtonen (2013) werd immers geen vergelijking getrokken met een mannelijke opiniemaker.

Onderzoek heeft eerder wel al aangetoond dat mensen doorgaans minder respect hebben voor vrouwen in vergelijking met mannen (Jackson, Esses, & Burris, 2001). Het zou daarom zo kunnen zijn dat vrouwelijke opiniemakers feller en agressiever bejegend worden dan hun mannelijke evenknieën. Dit onderzoek beoogt te achterhalen of dit daadwerkelijk een terechte aanname is door het gebruik van taalintensiviteitsmiddelen in online reacties onder stukken van vrouwelijke en mannelijke opiniemakers met elkaar te vergelijken.

1.2.3 Stilistische middelen: taalintensiteit

Om goed inzicht te kunnen krijgen in de toon van online discussies zal dit onderzoek de stijl van online reacties gaan bestuderen. Burger en De Jong (2009, p. 19) definiëren stijl als ‘de keuze die een schrijver maakt uit mogelijke formuleringen om zijn gedachten vorm te geven’. De inhoud van een communicatieboodschap kan weliswaar vaststaan, maar er zijn wel erg veel opties om die inhoud uiteindelijk vorm te geven.

De stijl kan tot uiting komen via verschillende stilistische middelen zoals woordkeuze, zinsbouw en tekststructuur (Burger & De Jong, 2009). Het gebruik van een stijl zorgt ervoor dat een boodschap anders tot uitdrukking komt, maar de kern van de inhoud blijft onaangetast.

Dit huidige onderzoek richt zich op één stilistisch middel: het gebruik van taalintensiveerders. Een belangrijk aanknopingspunt om meer inzicht te krijgen in de toon van online discussies is het concept taalintensiteit. Bowers (1963, p. 345) definieert taalintensiteit als ‘een aspect van taal dat aangeeft in hoeverre de attitude van de spreker tegenover een bepaald concept afwijkt van neutraliteit’ [vertaling DVD]. Volgens Liebrecht (2015) gaat het hierbij om elementen van taal die zorgen voor een versterking van een uitspraak. Een voorbeeld hiervan is de uiting: ‘De trein is overvol’. Deze zin had ook geformuleerd kunnen worden door simpelweg het woord ‘vol’ te gebruiken. De kern van de boodschap zou identiek zijn, maar door de keuze voor ‘overvol’ krijgt de uiting een extra negatieve lading. Het gebruik van dergelijke elementen in online reacties is daarom een goede indicator om inzicht te krijgen in de vaak verhitte en intense toon van online discussies.

Dit onderzoek zal louter evaluatieve teksten gaan bestuderen. Liebrecht (2015, p. 10) definieert evaluaties als ‘argumentatieve speeches die voor of tegen een standpunt pleiten’. Online reacties onder opinieartikelen kunnen op basis van deze definitie dus ook als evaluaties worden bestempeld. Dergelijke reacties gaan namelijk in op het standpunt dat naar voren komt in een opinieartikel.

Om het taalgebruik in evaluatieve teksten daadwerkelijk te kunnen bestuderen, is er een classificatiesysteem nodig waarmee bepaald kan worden welke taalelementen als geïntensiveerd kunnen worden gedefinieerd en welke elementen niet. Voor dit onderzoek zal daarom de operationele definitie van een intensiveerder gehanteerd worden uit het werk van Van Mulken en Schellens (2012, p. 29): ‘Een element in een uiting is een intensivering wanneer het element kan worden weggelaten of vervangen met als resultaat: een grammaticaal correcte zin die in de context relevant is én een minder krachtige evaluatie tot uitdrukking brengt’. Op basis van deze operationele definitie kan niet elk evaluerend element in een uiting als geïntensiveerd worden

bestempeld. Er moet immers sprake zijn van een element waarvan een minder krachtige variant mogelijk is. Zo is bij ‘een heel leuk boek’ een minder krachtige variant mogelijk, bijvoorbeeld: ‘een leuk boek’. Deze operationele definitie zal dus gebruikt worden om vast te stellen of een uiting als geïntensiveerd kan worden bestempeld.

1.2.4 Categorisering van taalintensiverders

Taalintensivering komen voor in allerlei vormen. Deze verschillende mogelijkheden kunnen volgens Liebrecht (2015) onderverdeeld worden in enkele hoofdcategorieën. Allereerst categoriseert Liebrecht (2015) intensiverende woordsoorten. Dit zijn voorvoegsels, bijwoorden, telwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, zelfstandige naamwoorden en werkwoorden waar een versterkende variant van bestaat (Van Mulken & Schellens, 2012). Een voorbeeld hiervan is het gebruik van het werkwoord ‘schransen’ in plaats van ‘eten’. Wederom betekenen beide woorden in principe hetzelfde, maar verschillen ze wel in de mate van intensiteit.

Een tweede categorie uit het werk van Liebrecht (2015) is: ‘geïntensiveerde stijlfiguren’. Dit kunnen bijvoorbeeld metaforen, spreekwoorden en hyperbolen zijn. Stijlfiguren zijn over het algemeen semantisch rijk, beeldend en zitten vaak vol fantasievolle elementen (Mulac, Bradac, & Gibbons, 2001). Dit zorgt er volgens Liebrecht (2015) voor dat de mate van intensiteit van stijlfiguren vaak afhankelijk is van de context waarin deze geplaatst wordt.

Een derde relevante categorie uit het werk van Liebrecht (2015) is: ‘intensiverende typografieën’. Volgens Van Mulken en Schellens (2012) bepalen typografieën de manier waarop een tekst is weergegeven. Het gaat hierbij om elementen zoals lettergrootte, accenten en interpunctie. Door middel van deze typografische middelen kunnen elementen in een zin extra nadruk krijgen (Van Mulken & Schellens, 2012). Een veelvoorkomend voorbeeld hiervan is het gebruik van een uitroepteken.

Deze drie hoofdcategorieën vormen de ruggengraat van het analysemodel dat gebruikt zal worden in dit onderzoek. In de studie van Liebrecht (2015) werd ook nog gebruik gemaakt van een vierde categorie: ‘syntactische intensiveringen’. Deze categorie wordt echter niet opgenomen in deze huidige studie vanwege de hoge mate van complexiteit

van deze variabele en de relatief kleine omvang van dit bacheloronderzoek waardoor de hoeveelheid data te gering is voor deze gedetailleerde subcategorisering. Bovendien is deze variabele onduidelijk beschreven in het werk van Liebrecht (2015) waardoor deze in de praktijk vaak overlapt met de categorie ‘geïntensiveerde stijlfiguren’.

1.2.5 Het sentiment van online reacties

Een algemeen principe binnen de psychologie is dat negatieve informatie meer impact heeft op mensen dan positieve informatie (Rozin & Royzman, 2001; Baumeister, Bratslavsky, Finkenauer, & Vohs, 2001). Dit fenomeen wordt de *Negativity Bias* genoemd. Dit betekent dat mensen meer aandacht besteden aan slecht dan goed nieuws, en dat mensen kritiek serieuzer nemen dan lof. Dit leidt er in de praktijk vervolgens ook toe dat online reacties vaker negatief dan positief van aard zijn (Wu, 2013). In dit onderzoek zal daarom ook bestudeerd worden of een reactie in overeenstemming (positief) of tegenstrijd (negatief) is met het standpunt van de opiniemaker. Op dit moment is het namelijk ook nog niet bekend of vrouwelijke opiniemakers daadwerkelijk vaker te maken krijgen met negatieve online reacties onder hun artikelen dan hun mannelijke collega’s. Onder andere de bevindingen van Citron (2009) geven echter wel gegronde redenen om dit aan te nemen. Dit onderzoek beoogt daarom ook wetenschappelijke ondersteuning te vinden voor deze aanname.

1.3 Centrale vraagstelling

Kortom, taalintensiveerders kunnen de toon van een discussie feller maken. Als deze kennis in verband wordt gebracht met het feit dat vrouwen doorgaans minder vaak als publieke intellectuelen worden beschouwd en dat zij relatief vaak te maken krijgen met respectloos en/ of negatief commentaar, dan is het erg interessant om te bestuderen of er anders gereageerd wordt op de online opiniestukken van vrouwen in vergelijking met de opiniestukken van mannen, uitgedrukt in taalintensiverende middelen. Dit resulteert in de volgende onderzoeksvraag:

Hoofdvraag: *In hoeverre is er een verschil in de hoeveelheid en de aard van taalintensiverende middelen in online reacties op het standpunt van een man, resp. een vrouw?*

Aan de hand van vier deelvragen zal er antwoord worden gegeven op deze hoofdvraag. Deze vier deelvragen luiden als volgt:

Deelvraag 1: In hoeverre is er sprake van een verschil wat betreft het sentiment van online reacties op het standpunt van een man, resp. een vrouw?

Deelvraag 2: In hoeverre is er sprake van een verschil wat betreft het totaal aantal intensiverders in de online reacties op het standpunt van een man, resp. een vrouw?

Deelvraag 3: In hoeverre is het sentiment van online reacties gerelateerd aan het totaal aantal intensiverders in de online reacties op het standpunt van een man, resp. een vrouw?

Deelvraag 4: In hoeverre is er sprake van een verschil wat betreft het gebruik van de verschillende typen taalintensiverders in de online reacties op het standpunt van een man, resp. een vrouw?

Beantwoording van deze onderzoeksvragen zal leiden tot meer inzicht in de toon van online discussies en eventuele verschillen in de manier waarop taalintensiverders worden gebruikt in online reacties op opinieartikelen van mannen en vrouwen.

2 Methode

2.1 Materiaal

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is er een corpusonderzoek opgezet. In het corpus zijn online reacties opgenomen die onder online opiniestukken over uiteenlopende thema's stonden. Deze opiniestukken waren maximaal vijf jaar geleden gepubliceerd waardoor de reacties voldoende representatief zijn voor het hedendaagse internetgebruik. Enkele voorbeelden van thema's die zijn opgenomen in het corpus zijn: de gaswinning in Groningen, het kinderpardon en het omstreden leenstelsel voor studenten.

De artikelen waren afkomstig van verschillende online informatiebronnen zoals *De Telegraaf* of *NU.nl*. Voor ieder thema werd er een opiniestuk geselecteerd dat geschreven was door een vrouw en een opiniestuk dat geschreven was door een man in een vergelijkbare functie en/of met een vergelijkbare status. Het kon hierbij dus bijvoorbeeld gaan om twee professoren.

Om een bias te voorkomen, zijn er geen artikelen gekozen die geschreven waren door omstreden opiniemakers zoals Sylvana Simons of Geert Wilders. Voor ieder geselecteerd opiniestuk zijn vervolgens de eerste drie reacties van minimaal 40 woorden opgenomen in het corpus. Reacties die minder dan 40 woorden bevatten, waren niet relevant voor dit onderzoek omdat het lastig is om dergelijke reacties goed te analyseren. Dit had dan kunnen resulteren in onbetrouwbare resultaten. Een reactie die slechts uit enkele woorden bestaat, zal immers bijvoorbeeld minder snel een stijlfiguur bevatten. Online reacties die functioneerden als een reactie op een andere reageerder werden ook geëxcludeerd om zo een vertekening van de data te voorkomen. Dit betekent dat alle online reacties in het corpus ingaan op het standpunt uit het originele opiniestuk. Het corpus bestond dus louter uit evaluatieve tekstjes.

2.2 Procedure

Het materiaal werd verzameld door tien studenten van de opleiding Communicatie- en Informatiewetenschappen aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Elke student zocht verschillende online opiniestukken over vijf verschillende thema's. Voor elk thema selecteerde de student willekeurig één opiniestuk dat geschreven was door een man en één opiniestuk dat geschreven was door een vrouw met een vergelijkbare status. Op deze manier verzamelde elke student dus tien opiniestukken waarvan de eerste drie reacties van meer dan 40 woorden opgenomen werden in het corpus. Kortom, elke student leverde een bijdrage van 30 online reacties voor het corpus. In totaal waren er tien studenten en dat resulteerde in een corpus dat bestond uit 300 (evaluatieve) online reacties.

Dit onderzoek richtte zich, zoals al eerder vermeld, op elementen van een uiting die de kracht van een evaluatie versterken: de taalintensiveerders. De gehanteerde operationele definitie van een taalintensiveerder zorgde ervoor dat niet elk evaluerend

element in een reactie als geïntensiveerd kon worden gekwalificeerd. Er moest immers sprake zijn van een taalelement waarvan een minder krachtige variant mogelijk was. Bijvoorbeeld: ‘verschrikkelijk goed’ versus ‘goed’.

Er bestaan erg veel verschillende manieren om een evaluatie te intensiveren. Om de online reacties in dit onderzoek te kunnen coderen en analyseren is er daarom gebruik gemaakt van een analysemodel dat grotendeels gebaseerd is op het werk van Liebrecht (2015). In het werk van Liebrecht (2015) werden deze verschillende manieren namelijk opgedeeld in enkele hoofdcategorieën: intensiverende woordsoorten, stijlfiguren en typografieën. Deze hoofdcategorieën konden vervolgens ook weer opgedeeld worden in enkele subcategorieën. Deze subcategorieën worden hieronder besproken met voor elke subcategorie een voorbeeld uit het corpusmateriaal (tussen haakjes).

Bij de variabele ‘intensiverende woordsoorten’ ging het om adverbialen (dat is erg triest), affixen (zij is knettergek), zelfstandige naamwoorden (leasebak i.p.v. leaseauto) en werkwoorden (falen i.p.v. niet lukken). Bij het coderen werd er ook een vijfde subcategorie toegevoegd voor alle overige geïntensiveerde woordsoorten.

Bij de tweede variabele ‘geïntensiveerde stijlfiguren’ ging het om bijvoorbeeld hyperbolen (Gaat nooit stoppen!), uitdrukkingen (dubbele petten), beeldspraken (Met lood in zijn schoenen) en ironische uitdrukkingen (Wat een ‘slim’ plan). Bij het coderen is enkel onderscheid gemaakt tussen ironische uitdrukkingen en alle overige stijlfiguren. Deze variabele werd dus opgedeeld in twee subcategorieën.

Bij de derde variabele ‘geïntensiveerde typografieën’ ging het bijvoorbeeld om een leesteken (Gaat nooit stoppen!) of het gebruik van kapitalen (LEUGENAAR). Alle verschijningsvormen van geïntensiveerde typografieën zijn onder dezelfde categorie opgenomen. Er is dus tijdens het codeerproces geen onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten geïntensiveerde typografieën. Wanneer er bijvoorbeeld meerdere uitroepetekens achter dezelfde zin stonden, werd dit maar een keer geteld als een intensiverende typografie. Er is hiervoor gekozen om zo een vertekening van de data te voorkomen. Een zin met vijf uitroepetekens is immers niet per definitie vijf keer zo intens als een zin met slechts één uitroepeteken.

Deze werkwijze heeft uiteindelijk geresulteerd in acht verschillende subcategorieën waaronder alle taalintensiverders uit het corpus konden worden onderverdeeld:

1. Geïntensiveerde zelfstandige naamwoorden
2. Geïntensiveerde werkwoorden
3. Geïntensiveerde adverbialen
4. Geïntensiveerde affixen
5. Geïntensiveerde overige woordsoorten
6. Geïntensiveerde ironische uitdrukkingen
7. Geïntensiveerde overige stijlfiguren
8. Geïntensiveerde typografieën

Naast de drie variabelen uit het werk van Liebrecht (2015), werd er een vierde variabele toegevoegd aan dit onderzoek. Het ging hierbij om het sentiment van de online reactie. Er werd dus geanalyseerd of een reactie in tegenstrijd was met het opiniëartikel (negatief) of dat de aard van de reactie juist overeenkwam met het originele opiniëartikel (positief). Deze variabele werd gemeten op een 10-puntsschaal (1= negatief, 10= positief).

Voordat het corpus gecodeerd werd, heeft er eerst een oefenronde plaatsgevonden. Alle studenten codeerden hierbij oefenmateriaal en voerden onderling overleg over problemen en twijfelgevallen. Op basis van deze oefenronde werden operationalisaties uit het codeboek aangescherpt. Deze oefenronde had dus als doel om zuivere data en een hogere intercodeurbetrouwbaarheid te kunnen realiseren.

Het definitieve codeerproces vond plaats in twee losse fases. De eerste fase richtte zich louter op de evaluatie van het sentiment. Hierbij werd voor alle reacties uit het corpus bepaald hoe positief of negatief van aard ze waren (1= negatief, 10= positief). Iedere student beoordeelde in deze fase zijn eigen materiaal en het materiaal van één medestudent. Vervolgens werden de coderingen van deze variabele verdeeld in twee verschillende categorieën, namelijk negatief (1) en positief (2). De beoordelingen tussen 1 en 5 werden als negatief gecategoriseerd en de beoordelingen tussen 6 en 10 als positief. Hierdoor ontstond er een nieuwe variabele op een nominaal meetniveau.

Op deze manier kon vervolgens op een adequate manier de intercodeurbetrouwbaarheid vastgesteld worden voor alle setjes van twee codeurs. Vanwege het aanzienlijk subjectieve karakter van deze variabele is in deze studie een Cohen's kappa die hoger was dan 0.5 als acceptabel bestempeld. De intercodeurbetrouwbaarheid voor het gehele corpus van de variabele Sentiment bleek uiteindelijk acceptabel te zijn: $\kappa = .56$, $p < .001$. Gezien het feit dat Cohen's kappa acceptabel was, is voor de uiteindelijke statistische toetsingen telkens gebruik gemaakt van de evaluaties van de eerste codeurs.

In de tweede fase werden alle taalintensiverende middelen in de online reacties uit het corpus gecodeerd. Per reactie werd geteld hoe vaak er van elk type intensivering uit het beschreven analysemodel sprake was. In enkele gevallen was er sprake van een dubbele codering doordat bijvoorbeeld geïntensiverde adverbialen in hoofdletters werden getypt. In dergelijke gevallen werd één woord (of zinsdeel) dus gecodeerd in twee verschillende subcategorieën (geïntensiverde adverbialen + geïntensiverde typografieën in dit voorbeeld). Om een beter beeld te kunnen krijgen van het codeerproces zijn in de bijlagen drie voorbeeldanalyses van het corpusmateriaal opgenomen (zie Bijlage A).

Ook de coderingen uit deze tweede fase werden dubbel gecodeerd door een tweede student. Vervolgens werd de intercodeurbetrouwbaarheid berekend voor alle setjes van twee codeurs voor elke categorie.

- De intercodeurbetrouwbaarheid voor de geïntensiverde zelfstandige naamwoorden bleek adequaat te zijn: $\kappa = .70$, $p < .001$
- De intercodeurbetrouwbaarheid voor de geïntensiverde werkwoorden bleek adequaat te zijn: $\kappa = .70$, $p < .001$
- De intercodeurbetrouwbaarheid voor de geïntensiverde adverbialen bleek adequaat te zijn: $\kappa = .71$, $p < .001$
- De intercodeurbetrouwbaarheid voor de geïntensiverde affixen bleek voldoende te zijn: $\kappa = .62$, $p < .001$
- De intercodeurbetrouwbaarheid voor de overige geïntensiverde woordsoorten bleek adequaat te zijn: $\kappa = .72$, $p < .001$

- De intercodeurbetrouwbaarheid voor de geïntensiveerde ironische uitdrukkingen bleek adequaat te zijn: $\kappa = .74, p < .001$
- De intercodeurbetrouwbaarheid voor de overige geïntensiveerde stijlfiguren bleek voldoende te zijn: $\kappa = .69, p < .001$
- De intercodeurbetrouwbaarheid voor de geïntensiveerde typografieën bleek adequaat te zijn: $\kappa = .79, p < .001$

Om valide uitspraken te kunnen doen over eventuele verschillen wat betreft de aanwezigheid van taalintensiveerders in online reacties op mannen en vrouwen, is er na het codeerproces een ratio-variabele gecreëerd voor het totaal aantal taalintensiveerders per reactie. Op deze manier werd gecontroleerd voor de variatie wat betreft de lengte van de verschillende online reacties uit het corpus. De online reacties kende immers een range van 574 woorden ($M = 95.29, SD = 76.36$). De ratio-variabele geeft dus voor iedere online reactie aan hoeveel intensiveerders er in totaal aanwezig waren per 100 woorden.

2.3 Statistische toetsing

Om vast te stellen in hoeverre er sprake was van een verschil wat betreft het sentiment van online reacties op opinieartikelen van mannen versus vrouwen, is er een chi-kwadraattoets uitgevoerd. Vervolgens is bij het achterhalen van eventuele verschillen wat betreft het totaal aantal intensiveerders in online reacties een independent samples *T*-test uitgevoerd voor het geslacht van de opiniemaker op basis van de ratio-variabele. Om deze bevinding vervolgens verder te kunnen analyseren zijn er ook independent samples *T*-toetsen uitgevoerd waarbij de data opgedeeld werden in positieve en negatieve online reacties. Aansluitend is ook Pearson's correlatie coëfficiënt berekend voor zowel de online reacties op vrouwen, als de online reacties op mannen. Op deze manier kon voor beide geslachten achterhaald worden of het totaal aantal intensiveerders in de online reacties gerelateerd was aan het sentiment van deze online reacties. Tot slot is er een chi-kwadraattoets uitgevoerd om vast te stellen of er een verschil was wat betreft het gebruik van de verschillende typen taalintensiveerders in online reacties op mannen versus vrouwen.

3 Resultaten

Deze sectie zal de resultaten van drie T -toetsen (voor onafhankelijke waarnemingen), één Pearson's r en twee χ^2 -toetsen behandelen die uitgevoerd zijn om de verschillende deelvragen te kunnen beantwoorden.

3.1 Het sentiment

Om te vast te stellen in hoeverre er sprake was van een verschil wat betreft het sentiment van online reacties op het opinieartikel van een man versus een vrouw, is er een chi-kwadraattoets uitgevoerd (deelvraag 1). Het is belangrijk op te merken dat er bij deze toets gebruik is gemaakt van de nominale variant van de sentimentevaluaties (positief of negatief) en niet de evaluaties op basis van de 10-puntsschaal. Uit de χ^2 -toets tussen Sentiment en Geslacht bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2(1) = 1.06, p = .304$). Zoals te zien in tabel 1, waren in totaal 216 online reacties negatief van aard (72%) en 84 reacties positief van aard (28%). Er waren dus in totaal wel meer negatieve reacties dan positieve reacties, maar dit verschilde niet significant op basis van het geslacht.

Tabel 1. Het totaal aantal en de percentages (tussen haakjes) positieve en negatieve online reacties op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers.

	Vrouw	Man	Totaal
Negatief	112 _a (75%)	104 _a (69%)	216 (72%)
Positief	38 _a (25%)	46 _a (31%)	84 (28%)
Totaal	150 (100%)	150 (100%)	300 (100%)

3.2 Totaalaantal intensiveerders

Om vast te stellen in hoeverre er sprake was van een verschil wat betreft het totaal aantal intensiveerders in de online reacties op het standpunt van een man versus een vrouw (deelvraag 2), is er een independent samples T -test uitgevoerd op basis van de ratio-variabele (aantal intensiveerders per 100 woorden). Uit de T -toets van het geslacht van de opiniemaker op het totaal aantal intensiveerders bleek er geen significant verschil te zijn tussen mannen en vrouwen wat betreft het totaal aantal intensiveerders in de online reacties op hun opinieartikel ($t(298) = 1.06, p = .291$).

Om de derde deelvraag te kunnen beantwoorden, zijn er nog twee *T*-toetsen uitgevoerd waarbij de data opgedeeld werden in positieve online reacties en negatieve online reacties. Uit de *T*-toets van het geslacht van de opiniemaker op het totaal aantal intensiverders (ratio) in negatieve online reacties bleek er geen significant verschil te zijn tussen mannen en vrouwen wat betreft het totaal aantal intensiverders in de negatieve online reacties op hun opinieartikel ($t(214) = 1.23, p = .220$). Ook uit de *T*-toets van het geslacht van de opiniemaker op het totaal aantal intensiverders (ratio) in positieve reacties bleek er geen significant verschil te zijn tussen mannen en vrouwen wat betreft het totaal aantal intensiverders in de positieve online reacties op hun opinieartikel ($t(82) = .12, p = .902$).

Tabel. 2. De gemiddeldes en standaarddeviaties van het totaal aantal taalintensiverders per 100 woorden in online reacties op een opinieartikel van een vrouw, resp. een man, onderverdeeld op basis van het sentiment van de online reacties.

Sentiment	Geslacht	<i>M</i>	<i>SD</i>
Negatief (n= 216)	Vrouw	10.06	6.49
	Man	9.07	5.24
Positief (n= 84)	Vrouw	8.46	5.26
	Man	8.62	6.45
Totaal (n= 300)	Vrouw	9.66	6.23
	Man	8.93	5.62

Om meer inzicht te krijgen in de samenhang tussen het sentiment van online reacties en het totaal aantal intensiverders is Pearson's correlatie coëfficiënt berekend voor zowel de online reacties op vrouwen als de online reacties op mannen. Uit Pearson's correlatie voor het totaal aantal intensiverders (ratio) in reacties op vrouwen en het sentiment (op een 10-puntsschaal) bleek er een significant negatief verband te bestaan ($r(150) = -.24, p = .004$). Naarmate de reacties op vrouwen meer intensiverders bevatten, bleken deze een negatiever sentiment te hebben. Uit Pearson's correlatie voor het totaal aantal intensiverders (ratio) in reacties op mannen en het sentiment (op een 10-puntsschaal) bleek er geen significant verband te bestaan ($r(150) = -.05, p = .556$).

3.3 Typen taalintensiveerders

Om te achterhalen in hoeverre er sprake was van een verschil wat betreft het gebruik van de verschillende typen taalintensiveerders in de online reacties op een opinieartikel van een man versus een vrouw, is er een chi-kwadraattoets uitgevoerd (deelvraag 4). Uit de χ^2 -toets tussen Geslacht en Type Intensiveerder bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2(7) = 2.83, p = .900$). Deze analyse omvatte *weight cases* op basis van het aantal intensiveerders in de dataset om over- of onderrapportage van een bepaalde categorie te voorkomen.

Zoals te zien is in tabel 3, kwam geen enkel type intensiveerder significant vaker of minder vaak voor in de online reacties op vrouwen dan in de reacties op mannen. Wel valt in tabel 3 af te lezen dat, onafhankelijk van het geslacht, adverbialen met 32% verreweg het vaakst als intensiveerder dienden in online reacties. Affixen werden daarentegen met 1% het minst vaak als intensiveerder gebruikt.

Tabel 3. Het aantal en de percentages (tussen haakjes) taalintensiveerders in de online reacties op de mannelijke en vrouwelijke opiniemakers, opgedeeld in acht verschillende typen taalintensiveerders.

Type Intensiveerder	Geslacht		Totaal
	Vrouw (n= 150)	Man (n= 150)	
Zelfstandig Naamwoorden	163 _a (14%)	167 _a (14%)	330 (14%)
Werkwoorden	111 _a (10%)	99 _a (9%)	210 (9%)
Adverbialen	352 _a (31%)	376 _a (32%)	728 (32%)
Affixen	11 _a (1%)	13 _a (1%)	24 (1%)
Woordsoorten Overig	71 _a (6%)	85 _a (7%)	156 (7%)
Stijlfiguren Ironie	45 _a (4%)	43 _a (4%)	88 (4%)
Stijlfiguren Overig	255 _a (22%)	248 _a (21%)	503 (22%)
Typografieën	130 _a (11%)	133 _a (11%)	263 (11%)
Totaal	1138 (100%)	1164 (100%)	2302 (100%)

4 Conclusie en Discussie

In deze studie werd onderzocht in hoeverre er een verschil is in de hoeveelheid en de aard van taalintensiverende middelen in online reacties op een opinieartikel van een man versus een vrouw. Dit is onderzocht aan de hand van vier deelvragen waarbij de focus lag op het sentiment van online reacties, de hoeveelheid taalintensiverende middelen en het gebruik van de verschillende typen taalintensiveerders in online reacties.

De eerste deelvraag had betrekking op verschillen wat betreft het sentiment van de online reacties. De statistische analyse toonde aan dat er weliswaar meer negatieve reacties dan positieve reacties aanwezig waren in het corpus, maar dat dit niet significant verschilde op basis van het geslacht van de opiniemaker. Dit betekent dat zowel vrouwelijke als mannelijke opiniemakers meer te maken krijgen met negatieve online reacties dan met positieve online reacties. Het antwoord op deze eerste deelvraag komt daarmee dus overeen met de wetenschappelijke literatuur over de *Negativity Bias*. Dit onderzoek heeft immers aangetoond dat online reacties vaker negatief dan positief van aard zijn.

Het blijkt echter niet zo te zijn dat het geslacht van de opiniemaker samenhangt met een positiever of negatiever sentiment van de online reacties. Het effect van de *Negativity Bias* treedt dus onafhankelijk van het geslacht van de opiniemaker op. Het feit dat eerdere onderzoeken hebben aangetoond dat mensen doorgaans minder respect hebben voor vrouwen, betekent dus nog niet dat vrouwelijke opiniemakers negatiever bejegend worden in online reacties.

De tweede deelvraag ging in op verschillen wat betreft het totaal aantal intensiveerders in online reacties. De statistische toetsing liet zien dat online reacties op vrouwelijke opiniemakers niet significant meer of minder taalintensiveerders per 100 woorden bevatten dan online reacties op mannen. Vrouwelijke en mannelijke opiniemakers krijgen dus in vergelijkbare mate te maken met taalintensiverende middelen in de online reacties onder hun opinieartikelen. Er is op basis van dit resultaat dus ook geen gefundeerde reden om aan te nemen dat vrouwelijke opiniemakers agressiever bejegend worden in online reacties dan hun mannelijke evenknieën.

De derde deelvraag richtte zich op de mate waarin het sentiment van online reacties gerelateerd is aan verschillen wat betreft het totaal aantal intensiverders in online reacties. Wanneer er louter gekeken werd naar negatieve online reacties, bleek er echter ook geen verschil te zijn tussen reacties op mannen en vrouwen wat betreft het totaal aantal intensiverders. Bij deze analyse werden alle positieve reacties uit het corpus dus volledig buiten beschouwing gelaten. Hetzelfde bleek te gelden voor de analyse van de online reacties die louter positief van aard waren. Hierbij werden dus alle negatieve reacties uit het corpus volledig buiten beschouwing gelaten.

Het blijkt dus niet zo te zijn dat negatieve reacties die gericht zijn aan vrouwen per definitie significant meer of minder taalintensiverders bevatten dan negatieve reacties die gericht zijn aan mannen. Hetzelfde blijkt te gelden voor positieve online reacties. De positieve reacties die gericht zijn aan vrouwen bevatten dus ook niet significant meer of minder taalintensiverders in vergelijking met positieve reacties die gericht zijn aan mannen. De analyse toonde dus aan dat, onafhankelijk van het sentiment van de reacties, vrouwen niet significant meer of minder te maken krijgen met geïntensiveerd taalgebruik in de online reacties op hun opinieartikelen dan mannen.

Een aanvullende analyse liet echter wel zien dat er een correlatie bestaat tussen het sentiment en het totaal aantal intensiverders in reacties op vrouwelijke opiniemakers. Naarmate de reacties op vrouwen namelijk meer intensiverders bevatten, bleken deze negatiever van aard te zijn. Deze samenhang bleek niet te bestaan voor online reacties die gericht waren aan mannelijke opiniemakers. Vrouwen krijgen dus niet significant meer te maken met geïntensiveerd taalgebruik dan mannen, maar naarmate het aantal intensiverders toeneemt bij reacties op vrouwen, worden deze reacties wel steeds negatiever van aard. Bij mannelijke opiniemakers blijkt dit niet het geval te zijn.

Een verklaring voor dit verschijnsel zou te maken kunnen hebben met het feit dat geïntensiveerd taalgebruik niet per definitie negatief van aard is. Een voorbeeld van een positieve intensiverder is het woord ‘fantastisch’. Enkel bestuderen of vrouwen meer of minder taalintensiverders ontvangen in online reacties is daarom wellicht niet voldoende. Het gaat immers ook om de toon van deze intensiverders. De resultaten van de correlatietoetsen suggereren dat vrouwen wellicht meer te maken krijgen met negatief geïntensiveerd taalgebruik ondanks het feit dat het algehele sentiment en het

totaalaantal intensiveerders niet significant verschilt tussen beide geslachten. Dit verschijnsel zou daarom in vervolgstudies extensief onderzocht moeten worden. Het is immers tegenstrijdig dat het algehele sentiment niet negatiever is beoordeeld bij de reacties op vrouwen dan bij de reacties op mannen. In een vervolgonderzoek zou het dus zinvol kunnen zijn om het sentiment per intensiveerder in acht te nemen.

Het gevonden verschil zou ook deels verklaard kunnen worden door het feit dat de correlatietoetsen zijn uitgevoerd met de sentimentcores op basis van de 10-puntsschaal. De andere statistische toetsen werden daarentegen uitgevoerd met de nominale variant van de sentimentevaluaties (positief of negatief). Ook dit is een aandachtspunt voor een eventueel vervolgonderzoek. De 10-puntsschaal geeft immers een genuanceerder beeld van de sentimentevaluaties dan de nominale variant.

Het is daarnaast ook belangrijk om op te merken dat het gebrek aan context in een online setting het lastig maakt om het sentiment juist te beoordelen. De achterliggende intenties van reageerders blijven immers altijd onduidelijk in een corpusonderzoek. Zo zouden bijvoorbeeld negatieve sarcastische opmerkingen ten onrechte als positief beoordeeld kunnen zijn in deze studie. Bovendien gaf ook Liebrecht (2015) aan dat context in veel gevallen belangrijk kan zijn voor het juist interpreteren en beoordelen van teksten. Dit is ook terug te zien in de relatief lage Cohen's Kappa voor het sentiment. In hoeverre de gegeven sentimentcores representatief zijn, is dus discutabel.

Tot slot werd voor de vierde deelvraag bestudeerd in hoeverre er sprake was van een verschil in het gebruik van de verschillende typen taalintensiveerders in online reacties. De statistische analyse toonde aan dat geen enkel type intensiveerder significant vaker of minder vaak voorkomt in reacties op vrouwelijke opiniemakers dan in reacties op mannelijke opiniemakers. De resultaten lieten daarentegen wel verschillen zien wat betreft het gebruik van de verschillende typen intensiveerders, onafhankelijk van het geslacht van de opiniemaker. Zo blijken adverbialen verreweg het vaakst ingezet te worden als intensiveerder in online reacties. Ook het gebruik van een stijlfiguur als intensiveerder komt opvallend vaak voor in het corpusmateriaal. Affixen worden daarentegen maar zelden gebruikt als intensiveerder. Wanneer in vervolgonderzoek het sentiment per taalintensiveerder gecodeerd wordt, kan ook bestudeerd worden of

bepaalde typen taalintensiveerders vaker of minder vaak negatief van aard zijn. Ook dit kan nuttige inzichten geven in de toon van online discussies.

Er moet bij de interpretatie van deze studie rekening gehouden worden met het feit dat dit onderzoek exploratief van aard was. Het onderzoeksthema ‘online discussies’ is een tamelijk nieuw thema en is daardoor nog relatief onderbelicht in de wetenschap. Het was daardoor lastig om vooraf scherp geformuleerde hypothesen op te stellen. De verwachtingen die naar voren kwamen in deze studie waren dus in een erg grote mate gebaseerd op voorzichtige inschattingen en redeneringen.

Deze studie kan worden gezien als een startpunt om meer inzicht te krijgen in de toon van online discussies. Dit onderzoek biedt immers genoeg aanknopingspunten voor vervolgstudies. Zo werd in deze studie gebruik gemaakt van online opinieartikelen die afkomstig waren van verschillende online platformen. Dit betekent dat de auteurs van de online reacties uit het corpus niet allemaal dezelfde mate van anonimiteit ervaarden. Alhoewel anonimiteit volgens McCluskey en Hmielowski (2011) een bepalende factor is voor de toon van online discussies, is hier in deze studie niet op gecontroleerd tijdens het verzamelen van het corpusmateriaal. Dit kan de resultaten van het onderzoek eventueel beïnvloed hebben. Daarom zou vervolgonderzoek zich moeten richten op online platformen met een vergelijkbare mate van anonimiteit voor de reageerders.

Het feit dat het materiaal in dit onderzoek afkomstig was van verschillende online platformen, brengt nog een tweede limitatie met zich mee. Op alle platformen uit het corpus werd het geslacht van de opiniemaker immers op een andere manier duidelijk. Op sommige platformen stond de naam van de auteur prominent bovenaan het artikel en soms stond er zelfs een foto bij van de opiniemaker, maar op andere platformen ging het soms enkel om een subtiele verwijzing onderaan de tekst. Het kan dus zo zijn dat de reageerders niet altijd bewust door hadden wat het geslacht van de opiniemaker was. Dit aspect kan de resultaten van deze studie beïnvloed hebben. Duidelijkheid over dit potentiële effect kan op basis van dit corpusonderzoek niet gegeven worden.

In dit onderzoek zijn bovendien geen opinieartikelen opgenomen van omstreden opiniemakers zoals Sylvana Simons. De status van de opiniemaker zou eventueel een rol kunnen spelen voor de toon van de online reacties, maar er is momenteel nog geen

wetenschappelijke ondersteuning voor deze aanname. Het zou daarom interessant kunnen zijn om in vervolgonderzoek het verband tussen de status van de opiniemaker en de toon van de online reacties in kaart te brengen.

Samenvattend, deze studie heeft resultaten opgeleverd die niet overeenkomen met de heersende verwachtingen ten aanzien van dit onderzoeksthema. Hoewel velen wellicht het idee hebben dat vrouwelijke opiniemakers agressiever en negatiever bejegend worden in online reacties dan mannen, en dit op basis van de bestaande wetenschappelijke literatuur ook geen irrationele aanname is, blijkt dit op basis van deze studie toch niet het geval te zijn. Dit is uiteraard een positieve bevinding met het oog op het belang van een gelijke behandeling van vrouwen en mannen in onze hedendaagse maatschappij. Dit betekent echter niet dat het onderzoeksthema nu een afgerond dossier is. Er is nog veel onbekend over de toon van online discussies en de limitaties van deze huidige studie bieden voldoende aanknopingspunten voor nieuwe vervolgonderzoeken.

4.1 Implicaties

De online wereld biedt burgers een platform waar zij in alle vrijheid hun mening kunnen laten horen. Dankzij online reacties worden uiteenlopende opinies zichtbaar en wordt er massaal kritisch gereflecteerd op allerlei zaken. Dit is erg belangrijk voor een goedwerkende democratie (Strömbäck, 2005). Het feit dat online reacties in de meeste gevallen negatief van aard zijn, hoeft nog niet per definitie problematisch te zijn. Negatieve commentaar kan juist bijzonder relevant zijn. Het kan namelijk worden gezien als een kritische blik op de maatschappij zoals dit voorheen ook het geval was bij de *public sphere*. Ondanks dat online discussies lijken te verwilderen, spelen zij dus toch een belangrijke rol in onze samenleving. Dit onderzoek heeft bovendien aangetoond dat er in online reacties geen sprake lijkt te zijn van een bias op basis van het geslacht van de opiniemaker. Online discussies moeten serieus genomen worden en beleidsmakers zouden ze nauwlettend in de gaten moeten houden. Ze kunnen immers nuttige inzichten geven in uiteenlopende vraagstukken en ze maken de opinies van burgers goed zichtbaar.

Bibliografie

- Baumeister, R. F., Bratslavsky, E., Finkenauer, C., & Vohs, K. D. (2001). Bad is stronger than good. *Review of General Psychology*, 5(4), 323–370.
<https://doi.org/10.1037/1089-2680.5.4.323>
- Benson, T. W. (1996). Rhetoric, civility, and community: Political debate on computer bulletin boards. *Communication Quarterly*, 44(3), 359–378.
<https://doi.org/10.1080/01463379609370023>
- Boeder, P. (2005). Habermas' heritage: The future of the public sphere in the network society. *First Monday*, 10(9). Geraadpleegd van
<https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/1280/1200> (accessed %2012%20November2009).
- Bowers, J. W. (1963). Language intensity, social introversion, and attitude change. *Speech Monographs*, 30(4), 345–352.
<https://doi.org/10.1080/03637756309375380>
- Burger, P., & De Jong, J. (2009). *Handboek stijl: adviezen voor aantrekkelijk schrijven* (2e ed.). Groningen, Nederland: Noordhoff Uitgevers.
- Citron, D. K. (2009). Cyber civil rights. *Boston University Law Review*, 89(61), 61–125. Geraadpleegd van
https://digitalcommons.law.umaryland.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1611&context=fac_pubs
- Coe, K., Kenski, K., & Rains, S. A. (2014). Online and Uncivil? Patterns and Determinants of Incivility in Newspaper Website Comments. *Journal of Communication*, 64(4), 658–679. <https://doi.org/10.1111/jcom.12104>
- Habermas, J., Lennox, S., & Lennox, F. (1974). The Public Sphere: An Encyclopedia Article (1964). *New German Critique*, (3), 49–55.
<https://doi.org/10.2307/487737>

- Houston, J. B., Hansen, G. J., & Nisbett, G. S. (2011). Influence of User Comments on Perceptions of Media Bias and Third-Person Effect in Online News. *Electronic News*, 5(2), 79–92. <https://doi.org/10.1177/1931243111407618>
- Jackson, L. M., Esses, V. M., & Burris, C. T. (2001). Contemporary Sexism and Discrimination: The Importance of Respect for Men and Women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(1), 48–61. <https://doi.org/10.1177/0146167201271005>
- Leathwood, C. (2013). Re/presenting intellectual subjectivity: gender and visual imagery in the field of higher education. *Gender and Education*, 25(2), 133–154. <https://doi.org/10.1080/09540253.2011.590467>
- Lehtonen, S. (2013). “Listen girl. Hitler is dead.” – Reception of a female public intellectual on Finnish online discussion forums. Geraadpleegd van www.tilburguniversity.edu/babylon
- Liebrecht, C. C. (2015). *Intens krachtig. Stilistische intensieveerders in evaluatieve teksten* (proefschrift). Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/2066/141116>
- McCluskey, M., & Hmielowski, J. (2011). Opinion expression during social conflict: Comparing online reader comments and letters to the editor. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 13(3), 303–319. <https://doi.org/10.1177/1464884911421696>
- Mulac, A., Bradac, J., & Gibbons, P. (2001). Empirical support for the gender-as-culture hypothesis. *Human Communication Research*, 27(1), 121–152. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2001.tb00778.x>
- Papacharissi, Z. (2004). Democracy online: civility, politeness, and the democratic potential of online political discussion groups. *New Media & Society*, 6(2), 259–283. <https://doi.org/10.1177/1461444804041444>

- Purcell, K., Rainie, L., Mitchell, A., Rosenstiel, T., & Olmstead, K. (2010). Understanding the participatory news consumer. *Pew Internet and American Life Project, 1*, 19-21.
- Reich, Z. (2011). User Comments: The transformation of participatory space. In J. B. Singer, A. Hermida, D. Domingo, A. Heinonen, S. Paulussen, T. Quandt, . . . M. Vujnovic (Eds.), *Participatory Journalism: Guarding Open Gates at Online Newspapers* (pp. 96–117). Chichester, Verenigd Koninkrijk: John Wiley & Sons.
- Rozin, P., & Royzman, E. B. (2001). Negativity Bias, Negativity Dominance, and Contagion. *Personality and Social Psychology Review, 5*(4), 296–320.
https://doi.org/10.1207/s15327957pspr0504_2
- Ruiz, C., Domingo, D., Micó, J. L., Díaz-Noci, J., Meso, K., & Masip, P. (2011). Public Sphere 2.0? The Democratic Qualities of Citizen Debates in Online Newspapers. *The International Journal of Press/Politics, 16*(4), 463–487.
<https://doi.org/10.1177/1940161211415849>
- Santana, A. D. (2013). Virtuous or Vitriolic. *Journalism Practice, 8*(1), 18–33.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2013.813194>
- Schellens, P. J. (2013). *De toon van het debat*. Afscheidsrede 11 januari 2013. Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/2066/102349>
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2017). *Nederlanders en nieuws: Gebruik van nieuwsmedia via oude en nieuwe kanalen (2017-16)*. Geraadpleegd van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2017/Nederlands_en_nieuws
- Strömbäck, J. (2005). In Search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism Studies, 6*(3), 331–345.
<https://doi.org/10.1080/14616700500131950>

- Trilling, D., Bos, L., Van Rensburg, L. J., & De Groot, M. S. (2016). Hufterigheid en democratisch debat in online comments op verschillende platforms. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 44(3), 210–230.
- Van Mulken, M., & Schellens, P. J. (2012). Over loodzware bassen en wapperende broekspijpen - Gebruik en perceptie van taalintensiverende stijlmiddelen. *Tijdschrift voor taalbeheersing*, 34(1), 26–53.
<https://doi.org/10.5117/tvt2012.1.over418>
- Von Sikorski, C. (2016). The effects of reader comments on the perception of personalized scandals: Exploring the roles of comment valence and commenters' social status. *International Journal of Communication*, 10, 22.
- Wu, P. F. (2013). In Search of Negativity Bias: An Empirical Study of Perceived Helpfulness of Online Reviews. *Psychology & Marketing*, 30(11), 971–984.
<https://doi.org/10.1002/mar.20660>
- Ziegele, M., Breiner, T., & Quiring, O. (2014). What Creates Interactivity in Online News Discussions? An Exploratory Analysis of Discussion Factors in User Comments on News Items. *Journal of Communication*, 64(6), 1111–1138.
<https://doi.org/10.1111/jcom.12123>

Bijlage A. Voorbeeldanalyses

Hieronder zijn drie verschillende online reacties uit het corpus te zien inclusief de analyses die voor deze reacties zijn uitgevoerd. Deze bijlage dient ter illustratie en verduidelijking van de gehanteerde onderzoeksmethode. Deze drie reacties zijn namelijk willekeurig als voorbeeld gekozen uit het corpus dat in totaal bestond uit 300 online reacties. Alle onderstreepte woorden en zinsdelen in deze reacties zijn als geïntensiveerd bestempeld. In de toelichting staat beschreven om welke typen intensiveerders het gaat.

Voorbeeldanalyse 1:

Reactie	Geslacht Opiniem aker	Sentimentscore (1= negatief, 10= positief)	Type intensiveerder	Frequen tie
<u>Absoluut</u> mee eens! Zonde dat er <u>zoveel</u> talent onbenut blijft. Als ik vandaag een havo-diploma zou willen halen, struikel ik <u>zeker</u> over wiskunde. Destijds was wiskunde niet verplicht, ben geslaagd met een ruime 7 als gemiddelde, zònder de exacte vakken.	Man	10	Zelfstandige naamwoorden	0
			Werkwoorden	0
			Adverbialen	2
			Affixen	0
			Overige woordsoorten	1
			Ironische uitdrukkingen	0
			Overige stijlfiguren	0
Typografieën	1			
Toelichting: <ul style="list-style-type: none"> - Geïntensiveerde adverbialen: <ul style="list-style-type: none"> o 'Absoluut' o 'Zeker' - Geïntensiveerde overige woordsoorten: <ul style="list-style-type: none"> o 'Zoveel' = geïntensiveerd telwoord - Geïntensiveerde typografieën: Uitroepteken 				

Voorbeeldanalyse 2:

Reactie	Geslacht Opiniem aker	Sentimentscore (1= negatief, 10= positief)	Type intensiveerder	Frequentie
Ok, maar trek dan wel ff die €290 miljard met terug werkende kracht uit de zorg, infrastructuur, het onderwijs, etc.	Man	2	Zelfstandige naamwoorden	0
			Werkwoorden	0
			Adverbialen	0
			Affixen	1

<u>Kijken of we dan nog steeds een van de beste landen ter wereld waren geweest om in te leven.</u> Wat een <u>onzin-artikel!</u>			Overige woordsoorten	0
			Ironische uitdrukkingen	1
			Overige stijlfiguren	0
			Typografieën	1
Toelichting: <ul style="list-style-type: none"> - Geïntensiveerde affixen: <ul style="list-style-type: none"> o 'Onzin-artikel' - Geïntensiveerde ironische uitdrukkingen: <ul style="list-style-type: none"> o <i>'Kijken of we dan nog steeds een van de beste landen ter wereld waren geweest om in te leven.'</i> - Geïntensiveerde typografieën: Uitroepteken 				

Voorbeeldanalyse 3:

Reactie	Geslacht Opiniem aker	Sentimentscore (1= negatief, 10= positief)	Type intensiverder	Frequentie
Pensioen geleerden waar onder pensioendeskundige professoren werken voor de overheid of voor pensioenfondsen omdat dat de betere betalers zijn voor hun inkomsten. Die zullen dus het belang van hun <u>broodheer</u> verdedigen zelfs tegen beter weten in. Ook vakbonden hebben pensioendeskundigen die een bijbaantje hebben bij pensioenfondsen. <u>Functies met een dubbele petten en sprekend naar de best betalende mond?</u> Een <u>heel klef wereldje</u> met nauwelijks wettelijke rechten voor de pensioenfondsklant. Al tien jaar wordt bij veel fondsen niet geïndexeerd. Hoe is dat met de salarissen van de mensen en vooral de managers met <u>lease bakken</u> en <u>bijzondere pensioenafspraken</u> waar niet aan getornd kan worden zelfs niet bij	Man	2	Zelfstandige naamwoorden	5
			Werkwoorden	1
			Adverbialen	3
			Affixen	0
			Overige woordsoorten	0
			Ironische uitdrukkingen	1
			Overige stijlfiguren	6
			Typografieën	0

<p><u>falen</u> in deze hele pensioen industrie. Allemaal stijgende kosten betaald uit de die ene dag in de week pensioenafdracht.</p> <p><u>Hebt u al eens een pensioenfondsbaas daar de politiek op horen aanspreken dat dat alleen al een reden zou moeten zijn doe idiote rente rekenregel aan te passen.</u> Zoiets zou je ook van een pensioen professor verwachten die werkelijk iets op heeft met het welzijn van de <u>geketende pensioenpremieslaven</u>. Zouden ze dat doen dan worden ze mogelijk klokkenluider genoemd. Of te wel <u>eigen grafdelver</u>. Al die zogenaamde pensioendeskundigen praten ons leken aan dat solidair moeten zijn met de verre nazaten en de zuidelijke EU <u>mañana klantjes</u>. Met ons beste pensioenfondsen geld, proberen EU en NL politici stemmen te winnen <u>over onze rug</u> van pensioenklanten die niet eens het recht hebben bij hun pensioen leverancier weg te lopen zoals bij een energie leverancier.</p>				
--	--	--	--	--

Toelichting:

- Geïntensiveerde zelfstandige naamwoorden:
 - 'Broodheer'
 - 'Wereldje'
 - 'Lease bakken'
 - 'Pensioenpremieslaven'
 - 'Mañana klantjes'
- Geïntensiveerde werkwoorden:
 - 'Falen'
- Geïntensiveerde adverbialen:
 - 'Heel'
 - 'Klef'
 - 'Idiote'

- Geïntensiveerde ironische uitdrukkingen:
 - 'Bijzondere'
- Geïntensiveerde overige stijlfiguren:
 - *'Functies met een dubbele petten en sprekend naar de best betalende mond?'* = retorische vraag
 - *'Dubbele petten'* = Uitdrukking
 - *'Hebt u al eens een pensioenfondsbaas daar de politiek op horen aanspreken dat dat alleen al een reden zou moeten zijn doe idiote rente rekenregel aan te passen.'* = retorische vraag
 - *'Geketende'* = beeldspraak
 - *'Over onze rug'* = uitdrukking
 - *'Eigen grafdelver'* = beeldspraak